

RESPOSTES A LES VELLES I NOVES DESIGUALTATS. LES POLÍTIQUES D'INCLUSIÓ SOCIAL

En la realitat social que ens envolta s'han anat desenvolupant noves situacions d'exclusió, mentre persisteixen formes tradicionals de desigualtat. Seguim tenint casos de pobresa, es mantenen les desigualtats en l'accés als recursos educatius, i seguim tenint situacions de discapacitat i dependència que avui segueixen plantejant problemes en vells i nous formats. En efecte, altres problemes socials estan adoptant ara noves formes, sovint més complexes. Així, si bé no tenim l'atur que teníem fa uns anys, ens encaminem cap a altes temporalitats i precarietats en els llocs de treball, i trobem noves dificultats d'accés a l'habitatge, amb fenòmens de violència immobiliària contra col·lectius com a gent gran, i fins i tot el deteriorament i l'infrahabitatge que afecta a les persones amb menys recursos. Però, al costat d'aquests temes, emergeixen dels canvis estructurals de les nostres societats, nous focus de conflictes i de desigualtat real o potencial. Del canvi en les estructures familiars, que té aspectes ben positius, ens apareixen els problemes derivats de la "monomarentalitat". Al costat de la creixent diversitat i multiplicat cultural fruit de les immigracions, que és un factor d'enriquiment evident del país, acaba derivant-se també la fragilitat en la acollida de molts de aquests nous ciutadans. Del canvi sociodemogràfic que sorgeix del gran increment en l'esperança de vida, es deriven els riscos d'exclusió relacional de la gent gran i la seva dependència d'aquests vincles. En síntesi, **les necessitats socials han esdevingut més complexes però també més dinàmiques**, i requereixen polítiques públiques de resposta que tinguin aquests factors i dinàmiques de canvi.

Per l'impuls d'aquestes **polítiques d'inclusió** es necessita comptar també amb un imaginari col·lectiu, un discurs i una narrativa capaç de sensibilitzar a la gent sobre la importància de les polítiques contra l'exclusió. Aquesta és potser una de les mancances de moltes polítiques de serveis socials fins al moment. Aquest discurs ha d'anar acompanyat i s'ha de poder traduir en resultats concrets. Les dues coses són igualment importants: el discurs, l'imaginari, però també els resultats, les accions que legitimin i mostrin. Si imaginem quins serien els possibles **valors** entorn els quals es podria crear aquest imaginari, pensem que podrien ser: la recuperació d'una idea forta d'**igualtat**, en el sentit de redistribució amplia de les possibilitats, oportunitats i recursos que permetin garantir condicions d'igualtat entre la gent. Però hem d'estar atents a evitar una visió de la igualtat que acabi generant dependència respecte de les polítiques públiques. És important incorporar el valor de l'**empoderament i de l'autonomia personal**, per tal que siguin els mateixos col·lectius i persones els protagonistes de la seva inserció, i els responsables finals de les seves opcions vitals. En aquest binomi, hem d'incorporar també el valor de la diversitat o del **reconeixement de les diferències**. Valor clau en una societat heterogènia com és ara la nostra, on s'ha de saber articular el valor de la diversitat com a antònim d'homogeneïtat que no pas com a sinònim de desigualtat. Hem de recordar que el contrari d'igualtat és desigualtat, mentre que diferent i divers són contraris d'homogeni. Cal també saber **fomentar els vincles de**

solidaritat i de les xarxes comunitàries. Això vol dir enfortir el capital social, la capacitat social de créixer i desenvolupar-se, no només des del punt de vista econòmic, sinó sense deixar de banda els valors de la reciprocitat i solidaritat i sense enfortir les xarxes comunitàries. I tot plegat precisa de diagnòstics adequats per a cada realitat, diagnòstics que han d'anar acompanyats de mesures i objectius, que ens permetin avançar col·lectivament.

Parlant de polítiques d'inclusió, caldria insistir en alguns elements específics:

Elements de caràcter preventiu de debilitament de factors d'exclusió, com és el cas de estratègies preventives contra l'exclusió social severa i dels processos de cronificació de l'exclusió: sense sostre i llocs d'acollida, gent gran i polítiques de bon veïnatge etc.

Estratègies de promoció social i de recuperació de l'autonomia personal; polítiques d'inserció.

Articular elements d'universalitat amb perfils d'atenció més específics (col·lectius vulnerables) La universalització tant dels recursos, de serveis socials com socioeducatius és important, però cal conèixer i tenir en compte l'existència de perfils com ara els de gent gran, nouvinguts, discapacitat sovint mentals que encara no han estat ben abordades amb els aparells administratius tradicionals.

Importància del eixos de transversalitat, No cal universalitzar tan sols la educació i la sanitat sinó que la promoció de l'habitatge i l'ocupació poden ser palanques fonamentals d'autonomia personal. Això vol dir que cal involucrar els departaments de promoció econòmica i habitatge en els plans fent-los transversals. L'habitatge de promoció oficial deixa fora un gran nombre de persones que precisen d'un habitatge d'inclusió. També cal posar solucions a l'accés precari a l'ocupació.

Dimensió participativa de les polítiques d'inclusió. S'han de generar xarxes que incorporin el conjunt de la iniciativa social que avui treballa per la inclusió mitjançant mecanismes que superin les possibles dinàmiques de clientelisme provocades per les subvencions, i la dependència d'aquestes. La lògica de relacions entre teixit social i institucions públiques, ha d'estar presidida per la col·laboració i el treball conjunt vinculat a objectius compartits. El teixit social, no té el monopoli de la legitimitat, igual que els ens públic no tenen el monopoli de l'actuació contra l'exclusió, per això cal implicar accions i treballar en conjunt des dels barris, des de les xarxes comunitàries, de bon veïnatge, d'ajuda mútua etc.

Ricard Benito
Jordi Collet
Joan Subirats
IGOP-UAB